

Vlada RS je na 92. redni seji, dne 22. 7. 2010 med drugim sprejela Letni program ukrepov za izboljšanje kakovosti okolja v Zgornji Mežiški dolini za leto 2010 in se seznanila s Poročilom o izvajanju programa ukrepov za izboljšanje kakovosti okolja v Zgornji Mežiški dolini v letu 2009.

LETNI PROGRAM UKREPOV ZA IZBOLJŠANJE KAKOVOSTI OKOLJA V ZGORNJI MEŽIŠKI DOLINI ZA LETO 2010

1. PODLAGA ZA PRIPRAVO LETNEGA PROGRAMA UKREPOV

Zgornja Mežiška dolina ima bogato zgodovino rudarjenja in predelave svinčeve rude. Od prvega znanega dovoljenja za izkoriščanje svinčeve rude, do zaprtja rudniških jam leta 2000 je minilo 335 let. V tem času so bile v ozko dolino emitirane velike količine s težkimi kovinami obremenjenega materiala. Z Zakonom o zagotavljanju dela sredstev, potrebnih za postopno zapiranje Rudnika svinca in cinka v Mežici (Uradni list SRS, št. 5/88), so bila izvedena glavna zapiralna dela rudnika in tudi sanacija pripadajočih objektov. V dolini je še vedno ostalo staro onesnaženje, v določenem obsegu pa se je obdržala tudi s svincem povezana industrija in z njo nove emisije v okolje. Nove tehnologije in preventivni ukrepi so aktualne emisije težkih kovin v okolje bistveno zmanjšale, čemur pa ni sledil podoben trend izboljšav v nekaterih faktorjih okolja (predvsem zemlji in prahu).

Za zmanjšanje izpostavljenosti prebivalstva svincu in tudi drugim težkim kovinam iz teh virov v okolju, je Vlada Republike Slovenije dne 12.12.2007 sprejela Odlok o območjih največje obremenjenosti okolja in o programu ukrepov za izboljšanje kakovosti okolja v Zgornji Mežiški dolini (Ur. list RS, št. 119/2007; v nadaljnjem besedilu: Odlok). Odlok zajema široko paleto različnih ukrepov za zmanjšanje obremenjenosti okolja s svincem in preprečevanje širjenja onesnaženja v okolju. V največji meri so ukrepi usmerjeni predvsem v preprečevanje raznosa s svincem obremenjenih delcev prahu in tal, ki sta glede na opravljene meritve najbolj obremenjena faktorja okolja.

Na podlagi 5. člena Odloka Vlada Republike Slovenije sprejme letne programe ukrepov za posamezno koledarsko leto. Letni program ukrepov je pripravilo Ministrstvo za okolje in prostor v sodelovanju z občinama Mežica in Črna na Koroškem ter Zavodom za zdravstveno varstvo Ravne na Koroškem. Sredstva za izvedbo letnega programa ukrepov za leto 2010 so za okoljske ukrepe zagotovljena na proračunski postavki 2328 Saniranje neurejenih odlagališč v okviru NRP št. 2511-06-0048 Sanacija drugih starih bremen v zgornji Mežiški dolini v višini 924.501,00 EUR, za zdravstvene ukrepe pa na proračunski postavki 7075 - Raziskovalne naloge in študije v višini 27.850,00 EUR in na 7084 - Izvajanje javne službe na IVZ in ZZV višini 36.200,00 EUR.

2. IZHODIŠČA ZA LETNI PROGRAM UKREPOV

V preteklih letih je bilo največ ukrepov usmerjenih v zmanjšanje vsebnosti prahu v bivalnem okolju ljudi. Prav s svincem kontaminiran prah in zemlja sta faktorja, ki naj bi v največji meri prispevala h povišanim vsebnostim svinca v krvi otrok. Majhni, s svincem obremenjeni delci, se lahko nahajajo v stanovanjih, na dvoriščih, igriščih, sadju in zelenjavi, igračah... ter vstopajo v telo preko vdihavanja in prehrane. Rezervoar teh delcev so prašne usedline in zgornja plast tal, kjer je v okolju deponiranega največ svinca.

Najbolj intenzivno je dviganje prahu iz nepokritih makadamskih površin, ki so obremenjene s prometom, zato je bil poudarek v preteklih letih na ustreznem prekrivanju teh površin. Na ta način je bilo asfaltiranih precej makadamskih površin in z letom 2010 so vzpostavljeni pogoji, ko je smiselno pričeti z rednim čiščenjem onesnaženega prahu, ki se na teh cestah nabira. V letu 2010 je zato predviden pričetek izvajanja sistematskega čiščenja utrjenih površin v obeh krajih. Planiran je tudi pričetek postopkov nabave namenskih vozil za mokro čiščenje utrjenih površin, kar bo v bodoče občinama Črna na Koroškem in Mežica omogočalo ustrezno izvajanje rednega mokrega čiščenja utrjenih površin v lastni režiji ter tudi postopno prilagoditev celotnega režima vzdrževanja cest v smislu tem manjše obremenitve s prahom. Poseben poudarek ostaja tudi na objektih in območjih, kjer je večja koncentracija otrok in tako je predvidena ureditev okolice osnovne šole, sanacija fasade in ostrejša šolske telovadnice in ureditev otroškega igrišča. Nadaljevali se bodo tudi preostali ukrepi: asfaltiranje makadamskih površin, dopolnila varovalna prehrana otrok, ureditev varnih vrtov, ureditev zelenih prevlek na golih površinah, monitoring zraka, tal in krvi ter kontinuirano informiranje izpostavljenega prebivalstva.

Meritve vsebnosti svinca v krvi otrok v zadnjih dveh letih so pokazale, da se koncentracije počasi nižajo, kar pomeni, da so ukrepi za zmanjšanje izpostavljenosti svincu in vnosa svinca v telo uspešni. Ostaja grožnja širjenja obstoječih emisij (topilnica svinca, tovarna akumulatorskih baterij, predelava jalovine v gradbeni material), kar bi lahko znižalo učinek izvedenih ukrepov. Nadzor v tem delu je potrebno zadržati, ne samo z merjenjem emisij, ampak tudi z aktivnimi ukrepi za njihovo zmanjševanje.

Namen programa je znižati tveganje za zdravje otrok, indikator uspešnosti pa koncentracija svinca v krvi otrok, da bi govorili o uspehu mora biti le ta nižja od 100 µg/l pri 95% predšolskih otrok iz Zgornje Mežiške doline. Uspeh je možno doseči samo z nadaljevanjem zastavljenih ukrepov in sočasnem preprečevanju širjenja obstoječih emisij.

3. UKREPI ZA IZBOLJŠANJE KAKOVOSTI OKOLJA za leto 2010

UKREPI po točkah iz Priloge 2 Odloka	AKTIVNOSTI V LETU 2010	IZVAJALEC
2.1 Zamenjava onesnažene zemlje in zasejanje trave na javnih površinah, ki so namenjene zadrževanju otrok	Zamenjava zemlje pri Vrtcu Mežica.	OBČINA MEŽICA
	Dokončna zatravitev in ureditev otroški igrišč v Rudarjevem, Žejavu in Črni.	OBČINA ČRNA NA KOROŠKEM
	Ureditev higienskega koticčka s pitno vodo pred Osnovno šolo Črna.	OBČINA ČRNA NA KOROŠKEM
2.2 Preplastitev javnih površin, po katerih se gibljejo in zadržujejo otroci	Preplastitev površine ob otroških igralih na Leški cesti.	OBČINA MEŽICA
	Preplastitev površin v okolici Gasilskega doma Mežica.	OBČINA MEŽICA
	Preplastitev odseka proti Narodnemu domu Mežica.	OBČINA MEŽICA
	Preplastitev makadamskih površin na cestnih odsekih neposredno mimo kmetij - 1. Na obrobju kraja Mežica (Pustnik); 2. Na območju Plat (Predovnik)	OBČINA MEŽICA
	Asfaltiranje makadamskih površin pred Osnovno šolo Črna.	OBČINA ČRNA NA KOROŠKEM
	Asfaltiranje makadamske ceste - odsek Pušnik (Sp. Javorje 7)	OBČINA ČRNA NA KOROŠKEM
	Asfaltiranje makadamskih površin, parkirišč v centru Črna.	OBČINA ČRNA NA KOROŠKEM
	Preplastitev makadamskih dovozov, parkirišč in dvorišč v Rudarjevem.	OBČINA ČRNA NA KOROŠKEM
	Ureditev asfaltne prevleke na cesti Žerjav–Jazbina s krajšimi priključki.	OBČINA ČRNA NA KOROŠKEM
	Asfaltiranje makadamskih površin na območju Podpeca.	OBČINA ČRNA NA KOROŠKEM
2.3 Mokro čiščenje javnih površin	Pričetek izvajanja sistematičnega mokrega čiščenja prahu na utrjenih javnih površinah v Mežici.	

	Nabava namenskega vozila za mokro čiščenje prahu iz utrjenih javnih površin.	OBČINA ČRNA NA KOROŠKEM
	Pričetek izvajanja sistematičnega mokrega čiščenja prahu na utrjenih javnih površinah v krajih Črna in Žerjav.	OBČINA ČRNA NA KOROŠKEM
2.4 Ureditev golih javnih površin z rastlinskimi prevlekami	Ureditev zemeljskega tampona z zatravitvijo na območju Kopališke poti. (Območje bivšega kopališča)	OBČINA MEŽICA
	Ureditev zelene prevleke na golih površinah v kraju Črna.	OBČINA ČRNA NA KOROŠKEM
2.5 Ureditev lokacij za varno vrtnarjenje	Razširitev in dodatna ureditev vrtnih površin na lokaciji Žerjav (Mrdavs).	OBČINA ČRNA NA KOROŠKEM
2.6 Dodeljevanje subvencij za zagotovitev varovalne prehrane javnim vzgojno izobraževalnim zavodom in drugim javnim zavodom za vzgojo, izobraževanje in zdravstveno varstvo otrok	Dodeljevanje subvencij za zagotovitev varovalne prehrane otrok v Občini Mežica.	OBČINA MEŽICA
	Dodeljevanje subvencij za zagotovitev varovalne prehrane otrok v Občini Črna.	OBČINA ČRNA NA KOROŠKEM
2.7 Čiščenje fasad in ostrešij stavb, namenjenih za bivanje	Urejanje fasade in ostrešja šolske telovadnice.	OBČINA MEŽICA
	Sanacija fasade zgradbe etnološke zbirke v Črni.	OBČINA ČRNA NA KOROŠKEM
2.8 Vzpostavitev in izvajanje obveščanja in ozaveščanja prebivalcev o možnih virih strupenih kovin in načinih zmanjšanja njihovega vnosa v telo ter o varni in varovalni prehrani	Informiranje javnosti in občutljivih skupin o higienskih varovalnih ukrepih v bivalnem okolju. Spremljanje programa dopolnilne varovalne prehrane v vrtcih in šolah. Izobraževanje tehničnega osebja v vrtcih in šolah, o vzdrževanju higiene ter izobraževanje kuharskega osebja o pripravi varovalne prehrane. Redno telefonsko svetovanje strokovnjakov ZZV Ravne. Izvajanje informativnih točk za različne ciljne skupine v različnih oblikah. Vzdrževanje spletne strani sanacijskega programa.	ZZV RAVNE NA KOROŠKEM
2.9 Ocena onesnaženja v	V letu 2010 ni predvidenih ukrepov.	

širšem bivalnem okolju		
2.10 Monitoring prašnih delcev v zraku	Nadaljevanje izvajanja monitoringa prašnih delcev v zraku na lokaciji v Žerjavu in izpeljava meritev po velikostnih frakcijah.	ARSO
2.11 Monitoring tal in vode	Izvajanja monitoringa na površinah, kjer so bili izvedeni in kjer so predvideni ukrepi za izboljšanje kakovosti okolja.	ARSO
2.12 Koordinacija priprave letnih programov ukrepov in poročil o izvajanju programa ter strokovni nadzor nad izvajanjem ukrepov iz tega odloka na operativni ravni	<p>Koordinacija priprave predlogov za letni plan ukrepov.</p> <p>Priprava predlogov za letni plan ukrepov.</p> <p>Za nadaljnje ukrepe v letu 2010 – pripraviti oceno stanja s predlogi prioritete in pregled izvedenega.</p> <p>Koordinacija nalog.</p> <p>Evalvacija poteka programa s poročilom in oceno napredka.</p>	ZZV RAVNE NA KOROŠKEM

4. UKREPI NA ZDRAVSTVENEM PODROČJU za leto 2010

UKREP	AKTIVNOSTI V LETU 2010
<p>Program zmanjšanja škode za zdravje pri ljudeh iz Zgornje Mežiške doline zaradi obremenjenosti s težkimi kovinami</p>	<p>Obveščanje, izobraževanje in informiranje prebivalcev Zgornje Mežiške doline o učinkih svınca in težkih kovin na zdravje, o varovalnih ukrepih za ukrepih za zdravje, motiviranje in spodbujanje njihovih vedenj ter sprejemanje zaščitnih ukrepov, evalvacija izvedenega;</p>
	<p>Spremljanje novosti na področju zmanjšanja tveganja za zdravje ljudi zaradi škodljivih učinkov svınca, s pregledom strokovne literature, člankov in raziskav</p>
	<p>Sodelovanje z lokalnimi skupnostmi Zgornje Mežiške doline in ostalimi ključnimi akterji v programa sanacije onesnaženega okolja (MZ, MOP, MŠ...).</p>
	<p>Vključitev posodobljenega programa zdravstvene vzgoje s vsebinami o svincu, njegovem vplivu na zdravje, zaščitnih ukrepih za zmanjšanje izpostavljenosti svincu (vrtci, šole, materinske šole)</p>
	<p>Strokovna podpora izvajalcem programa sanacije v regiji</p>
	<p>Medijska podpora programu</p>
<p>Biomonitoring: ugotavljanje vsebnosti svınca pri otrocih iz Zgornje Mežiške doline, starih 24 mesecev</p>	<p>Ugotavljanje vsebnosti svınca v krvi otrok, starih 24 mesecev, z usmerjenim svetovanjem in ustrezno strokovno obravnavo otrok s povišanimi vsebnostmi svınca po strokovnem protokolu, z odvzemi okrog 60 vzorcev krvi</p>
	<p>Spodbujanje oz. aktivnosti za povečanje odzivnosti za ugotavljanje vsebnosti svınca v krvi otrok</p>
	<p>Ponovni odvzemi krvi (ocena 20% – 25%, ali 12 -15 vzorcev), obravnava in spremljanje otrok po strokovnem protokolu</p>
	<p>Usklajevanje aktivnosti, sodelovanje in z laboratorijskimi službami (odvzem, transport, analiza vzorcev krvi), organizacija izvedbe odvzemov, promocija in vabljenje otrok, informiranje staršev</p>
	<p>Pridobivanje podatkov o dejavnikih tveganja za povečan vnos svınca v telo, v otrokovem bivalnem okolju, anketiranje in terenski ogledi</p>
	<p>Obveščanje in svetovanje staršem otrok, terensko svetovanje, komunikacija s širšo javnostjo (stroka, splošna javnost...)</p>

	Analiza rezultatov oz. vrednotenje ugotovljenih vsebnosti svinca v krvi, izdelava poročila
Ugotavljanje vsebnosti svinca v krvi pri otrocih iz Zgornje Mežiške doline, starih 36 mesecev	Ugotavljanje vsebnosti svinca v krvi otrok, starih 36 mesecev, z usmerjenim svetovanjem in ustrezno strokovno obravnavo otrok s povišanimi vsebnostmi svinca po protokolu, z odvzemi 60 vzorcev krvi
	Spodbujanje oz. aktivnosti za povečanje odzivnosti za ugotavljanje vsebnosti svinca v krvi otrok
	Ponovni odvzemi krvi (ocena 20 % - 25% ali 12 - 15 vzorcev)
	Usklajevanje aktivnosti, sodelovanje in z laboratorijskimi službami (odvzem, transport, analiza vzorcev krvi), organizacija izvedbe odvzemov, promocija in vabljenje otrok, informiranje staršev
	Pridobivanje podatkov o dejavnikih tveganja za povečan vnos svinca v telo, v otrokovem bivalnem okolju, anketiranje in terenski ogledi
	Obveščanje in svetovanje staršem otrok, terensko svetovanje, komunikacija s širšo javnostjo (stroka, mediji, splošna javnost...)
	Analiza rezultatov oz. vrednotenje ugotovljenih vsebnosti svinca v krvi, izdelava poročila
Ugotavljanje vsebnosti svinca v krvi devet let starih šolarjev iz Zgornje Mežiške doline	Ugotavljanje vsebnosti svinca v krvi 9 let starih šolarjev, z usmerjenim svetovanjem in ustrezno strokovno obravnavo šolarjev s povišanimi vsebnostmi svinca, z odvzemi 60 vzorcev krvi
	Spodbujanje oz. aktivnosti za povečanje odzivnosti za ugotavljanje vsebnosti svinca v krvi šolarjev
	Ponovni odvzemi krvi (ocena 5% - 3 vzorci)
	Usklajevanje aktivnosti, sodelovanje in z laboratorijskimi službami (odvzem, transport, analiza vzorcev krvi), organizacija izvedbe odvzemov, promocija in vabljenje otrok, informiranje staršev
	Pridobivanje podatkov o dejavnikih tveganja za povečan vnos svinca v telo, v šolarjevem bivalnem okolju, anketiranje in terensko svetovanje
	Obveščanje in svetovanje staršem šolarjev, terensko raziskovanje s svetovanjem v otrokovem domačem okolju, komunikacija s širšo javnostjo (stroka, mediji, splošna javnost...)
	Analiza rezultatov oz. vrednotenje ugotovljenih vsebnosti svinca v krvi, izdelava poročila